

STANOWISKO Komisji ds. wykonywania zawodu i etyki Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie dotyczące działalności gospodarczej, prowadzonej przez aplikanta radcowskiego

I. Przedmiot sprawy - zagadnienie podlegające rozstrzygnięciu.

We wniosku o przedstawienie stanowiska przez Komisję ds. wykonywania zawodu i etyki Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie wskazane zostało następujące zagadnienie:

„Czy osoba prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą w zakresie usług prawnych (np. pod nazwą: Biuro Doradztwa Prawnego), która równocześnie jest aplikantem radcowskim, wpisanym na listę aplikantów radcowskich, może w ramach tej działalności gospodarczej, wykonywanej bez nadzoru patrona czy też innego radcy prawnego lub adwokata, posługiwać się numerem, tytułem i pieczętką aplikanta radcowskiego? W szczególności czy w ramach prowadzenia takiej działalności gospodarczej może przyjmować pełnomocnictwo i podpisywać pisma jako aplikant radcowski, posługując się przy tym numerem, tytułem i pieczętką aplikanta radcowskiego.”

II. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska.

W niniejszym stanowisku uwzględniono następujące akty prawa powszechnego i akty samorządowe:

- 1) ustawa z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 roku, poz. 75, zwana dalej „ustawa o radcach prawnych”),
- 2) Kodeks Etyki Radcy Prawnego, stanowiący załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 roku, (zwany dalej: „KERP”).

III. Analiza zagadnienia.

Stosownie do brzmienia art. 38 ust. 4 i 5 ustawy o radcach prawnych aplikant radcowski odbywa aplikację radcowską pod kierunkiem patrona wyznaczonego przez radę okręgowej izby radców prawnych, którego zadaniem jest przygotowanie aplikanta radcowskiego do wykonywania zawodu radcy prawnego w rozumieniu ustawy o radcach prawnych. Dodatkowo z treści art. 63 ustawy o radcach prawnych wynika, że radca prawny, wykonując obowiązki patrona, powinien dołożyć należytej staranności aby właściwie przygotować aplikanta do wykonywania zawodu, przekazując mu wiedzę i doświadczenie oraz kształtując jego postawę etyczną.

Zakres uprawnień aplikanta radcowskiego wynika z treści art. 35¹ ustawy o radcach prawnych, gdzie wskazano wprost, że aplikant radcowski może:

- 1) po 6 miesiącach aplikacji radcowskiej zastępować radcę prawnego przed sądami, organami ścigania, organami państwowymi, samorządowymi i innymi instytucjami, z wyjątkiem Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu, także w zakresie spraw objętych świadczeniem pomocy prawnej z urzędu (art. 35¹ ust. 1 i 3 ustawy o radcach prawnych),
- 2) sporządzać i podpisywać pisma procesowe związane z występowaniem radcy prawnego przed sądami, organami ścigania i organami państwowymi, samorządowymi i innymi instytucjami - z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego, z wyłączeniem apelacji, skargi kasacyjnej i skargi konstytucyjnej (art. 35¹ ust. 4 ustawy o radcach prawnych),

- 3) zastępować radcę prawnego na takich samych zasadach jak adwokata, jeżeli radca prawny jest współnikiem w spółce adwokacko-radcowskiej (art. 35¹ ust. 5 ustawy o radcach prawnych).

Dodatkowo należy wskazać, że zgodnie z art. 32 ust. 3 ustawy o radcach prawnych aplikację radcowską odbywa się w kancelarii radcy prawnego, w spółce radców prawnych lub radców prawnych i adwokatów lub w jednostkach organizacyjnych.

Regulacje samorządowe nie zawierają żadnych zakazów, odnoszących się wprost do analizowanego zagadnienia, nie można jednak zapominać, że z treści art. 1 KERP wynika wprost, że postanowienia Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stosuje odpowiednio do aplikantów radcowskich. W rezultacie w odniesieniu do aplikanta radcowskiego odpowiednie zastosowanie powinien znaleźć art. 8 KERP, zgodnie z którym radca prawny, świadcząc klientowi pomoc prawną powinien postępować lojalnie i kierować się dobrem klienta w celu ochrony jego praw.

W tym miejscu należy wskazać, że zakres czynności podejmowanych przez aplikantów radcowskich i aplikantów adwokackich był wielokrotnie przedmiotem rozważań sądów powszechnych. Z treści uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie I Wydział Cywilny z dnia 31 października 2012 roku (o sygn. akt: I ACa 579/12) wynika wprost, że w ocenie Sądu „Z przepisu art. 35[1] ustawy wynika, że aplikant radcowski zastępuje radcę prawnego a nie stronę. Jest pomocnikiem radcy prawnego i nie jest pełnomocnikiem strony. W postępowaniu sądowym przed sądem powszechnym występuje zawsze z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego. Już po upływie sześciu miesięcy od rozpoczęcia aplikacji radcowskiej aplikant radcowski może zastępować radcę prawnego przed sądami rejonowymi (ust. 1), w tym może sporządzać i podpisywać pisma procesowe związane z występowaniem radcy prawnego przed sądami - z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego - z wyłączeniem jednakże apelacji, skargi kasacyjnej i skargi konstytucyjnej (ust. 4). Aplikant radcowski nie jest pełnomocnikiem strony, jest jedynie zastępcą radcy prawnego (verba legis: zastępuje radcę prawnego) będącego pełnomocnikiem strony.”

Z kolei w wyroku z dnia 22 grudnia 2010 roku (o sygn. akt: III AUa 897/10) Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie Wydział III wskazał w odniesieniu do aplikantów adwokackich, że „aplikant adwokacki odbywa aplikację adwokacką pod kierunkiem patrona, a zadaniem patrona jest przygotowanie aplikanta adwokackiego do wykonywania zawodu adwokata, które to przygotowanie polega na wykonywaniu wskazanych przez ustawodawcę czynności, w szczególności udzielaniu porad prawnych, opracowywaniu projektów opinii prawnych, po upływie określonego czasu - zastępowaniu patrona, przed sądami i innymi instytucjami (art. 77 prawa o adwokaturze), lecz zawsze pod kierunkiem i nadzorem patrona. (...) Mimo zatem technicznego, pozornego podobieństwa między niektórymi czynnościami, wykonywanymi przez aplikanta adwokackiego i adwokata, w istocie wykluczonym jest, by aplikant adwokacki zgodnie z prawem podjął jakąkolwiek czynność adwokata, nie jest on bowiem uprawniony do samodzielnego (a tym bardziej niezależnego) świadczenia pomocy prawnej jak adwokat, a czynności, które wykonuje pod kierunkiem, nadzorem i - w istocie - na rachunek patrona, mają na celu wyłącznie przygotowanie do wykonywania zawodu adwokata. Analogicznie, niepodobnym jest by adwokat podjął czynność aplikanta adwokackiego, skoro nie przygotowuje się już do wykonywania swojego zawodu i nie pracuje pod kierunkiem patrona. W judykaturze pojawiły się już poglądy, że nie można mówić „o żadnej zbieżności obowiązków i świadczonej pracy przez aplikanta radcowskiego z wykonywaniem zawodu radcy prawnego” (uzasadnienie wyroku WSA w Poznaniu z dnia 1 marca 2007 r. I SA/Po 1138/06, LEX nr 285717) (...).”

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że obowiązujące przepisy prawa wykluczają możliwość posługiwania się przez aplikanta radcowskiego tytułem „aplikant radcowski” w odniesieniu do jakichkolwiek czynności związanych ze świadczeniem usług

prawnych, podejmowanych w ramach prowadzonej przez aplikanta radcowskiego działalności gospodarczej, wykraczających poza zakres określony w art. 35¹ ustawy o radcach prawnych. W rezultacie aplikant radcowski może posługiwać się numerem i tytułem „*aplikant radcowski*” tylko w odniesieniu do czynności podejmowanych w zastępstwie radcy prawnego (lub adwokata) albo z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego (lub adwokata).

Tym bardziej, że posługiwanie się przez osobę prowadzącą jednoosobową działalność gospodarczą w zakresie usług prawnych tytułem zawodowym „*aplikant radcowski*” może wprowadzać w błąd. W szczególności klient, na którego rzecz świadczone są usługi prawne, może błędnie zakładać, że wykonujący je przedsiębiorca działa stosownie do treści art. 35¹ ustawy o radcach prawnych jako pomocnik radcy prawnego (lub adwokata) tj. w zastępstwie radcy prawnego (lub adwokata) albo z upoważnienia radcy prawnego (lub adwokata).

IV. Konkuzja.

W opinii Komisji ds. wykonywania zawodu i zasad etyki Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie:

Osoba prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą w zakresie usług prawnych (np. pod nazwą: Biuro Doradztwa Prawnego), która równocześnie jest aplikantem radcowskim, wpisanym na listę aplikantów radcowskich, nie powinna w ramach tej działalności gospodarczej, wykonywanej bez nadzoru patrona czy też innego radcy prawnego lub adwokata, posługiwać się numerem, tytułem i pieczętką aplikanta radcowskiego. W ramach prowadzenia takiej działalności gospodarczej osoba ta nie powinna przyjmować pełnomocnictw ani podpisywać pism jako aplikant radcowski, posługując się przy tym numerem, tytułem i pieczętką aplikanta radcowskiego.

Zastrzeżenie:

Powyższa opinia nie jest wiążąca dla organów samorządu radców prawnych.

Opracował:

Maciej Hulist

radca prawny

Kraków, dnia 8 października 2020 roku